

Nefndasvið Alþingis,
Þórshamri v/Templarasund,
150 Reykjavík

Samkvæmt beiðni umhverfisnefndar Alþingis með bréfi dagsettu 28. febrúar 2000 um umsögn um frumvarp til laga um mat á umhverfisáhrifum.

Náttúruverndarráð fagnar framkomnu frumvarpi til laga um mat á umhverfisáhrifum. Náttúruverndarráð hefur fjallað um frumvarpið og telur að með því sé stigið framfaraskref þar sem ferill máls og skipulag sé með markvissum hætti gert skilvirkara en áður. Náttúruverndarráð gerir þó ákveðnar athugasemdir við einstaka greinar og liði. Megináhersla er lögð á að markmið verði endurskoðuð og endurskilgreind sem og skilgreiningar í upphafi frumvarpsins. Eftirfarandi athugasemdir eru gerðar:

Lagt er til að 1. grein verði:

Meginmarkmið laga þessara er að koma í veg fyrir að hvers kyns nýframkvæmdir eða breytingar á eldri framkvæmdum valdi óásættanlegum breytingum eða spjöllum á umhverfi.

Til þess að ofangreint markmið náist er nauðsynlegt að yfirvöld sem skv. lögum taka ákvörðun um tiltekna framkvæmdir og/eða veita framkvæmdaleyfi hafi sem áreiðanlegasta vitneskju um hvaða líkur eru á því að framkvæmdin hafi veruleg áhrif á umhverfið, og hvers eðlis áhrifin eru. Því skal með lögum þessum tryggja að áður en leyfi er veitt fyrir framkvæmd, sem kann vegna staðsetningar, starfsemi sem henni fylgir, eðlis eða umfangs að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif, hafi farið fram mat á umhverfisáhrifum framkvæmdar. Með lögnum er einnig lögð áhersla á að:

- a) stuðla að samvinnu þeirra aðila sem hafa hagsmuna að gæta sem leitt geti til þess að draga úr neikvæðum áhrifum fyrirhugaðra framkvæmda
- b) í b lið komi c liður 1. greinar frumvarpsins.

Greinargerð með breytingartillögu við 1. grein.

Meginmarkmið umhverfismats er að tryggja að lögbær stjórnvöld taki og/eða veiti leyfi til framkvæmdar í ljósi bestu tiltækrar vitneskju um hvaða líkur eru á því að tilgreind framkvæmd hafi veruleg áhrif á umhverfið (sjá. 1. hliðsjónargrein bls .1 í tilskipun 97/11/EB).

Til skýringar á orðinu "Óásættanlegar" í 1. málsgrein þá er vísað til þess að meginmarkmið laganna er að koma í veg fyrir framkvæmdir sem flestir (stjórnvöld og almenningur) eru sammála um að séu óásættanlegar vegna þeirra neikvæðu áhrifa sem þær hafa, hver svo sem þau eru.

Varðandi 2. grein má velta fyrir sér hvort hún eigi líka við um lofthelgi landsins eða flutning varasamra efna í lofthelginni.

Lagðar eru til eftirfarandi breytingar á 3. grein:

d liður verði:

Leyfi til framkvæmda: Endanlegt leyfi lögbærra yfirvalda til framkvæmda og starfsemi sem þeim fylgir en með því er átt við framkvæmda- eða byggingarleyfi samkvæmt skipulags- og byggingarlögum eða starfsleyfi samkvæmt lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir.

Greinargerð með breytingartillögu við d lið.

Nauðsynlegt þykir að í þessari grein sé vísað til annarra laga sem gilda um leyfi til framkvæmda. Það þurfi þó að huga að því hvort í öðrum lögum felist leyfi er geta snert þessi lög.

I liður verði:

Umtalsverð, neikvæð umhverfisáhrif: Óafturkræf, neikvæð umhverfisáhrif sem ekki er unnt að fyrirbyggja eða bæta fyrir með mótvægisáðgerðum.

Í beinu framhaldi kæmi til breytinga á texta frumvarpsins í þeim greinum sem hugtakið umtalsverð umhverfisáhrif kemur fyrir, þar sem orðinu “neikvæð” yrði bætt inn.

Greinargerð með breytingartillögu við I lið.

Gagnvart íslensku máli virðist einsýnt að ekki er hægt að skilgreina og nota hugtakið “umtalsverð umhverfisáhrif” með þeim hætti sem hér er gert. Hugtökin “umhverfi” og “umhverfisáhrif” eru skilgreind vilt í liðum j og k og látin ná til atvinnu og efnislegra verðmæta. Þetta hefur í för með sér að langflestar framkvæmdir hafa í för með sér bæði jákvæð (oftast í sambandi við atvinnu og tengda hluti) og neikvæð áhrif (oftast tengt náttúrunni) og hvort tveggja geta verið umtalsverð samkvæmt íslenskri málvenju. Ef menn vilja halda sig við lýsingarorðið “umtalsverð” verður einnig að hafa orðið “neikvæð” með í hugtakinu. Það má hugsa sér að slíkt hugtak geti verið gagnlegt viðmið, t.d. við gerð matsskýrslna en þá er nauðsynlegt að staðsetja hugtakið á ýmsum viðurkenndum mælistikum með því að nefna dæmi annað hvort í liðnum sjáfum eða í skýringum með lagagreininni.

Lagðar eru til eftirfarandi breytingar á 5. grein.

Varðandi 2. málsgrein eru lagðar fram tvær breytingartillögur.

Í þeim tilvikum er fleiri en ein matskyld framkvæmd er fyrirhuguð á sama svæði getur skipulagsstofnun að höfðu samráði við viðkomandi framkvæmdaraðila ákveðið að umhverfisáhrif þeirra skuli metin sameiginlega.

Í þeim tilvikum þegar um er að ræða fleiri en eina matskylda framkvæmd á sama svæði getur skipulagsstofnun ákveðið að mat á þeim skuli fara fram samtímis þannig að heildarsamhengi og umhverfisáhrif þeirra geti verið öllum ljós.

Greinargerð með 2. málsgrein.

Hér er lagt til að ákvörðunarvald færist til Skipulagstofnunar og með tillögu tvö er að auki ítrekað mikilvægi þess að heildarsyn fái stóran fjárfestingarhlut í tengdra framkvæmda.

Varðandi 3. og 4. málsgrein.

Undanþága 3. mgr. er til samræmis við 4. mgr. 1. gr. tilskipunar 97/11/EB. Í umfjöllun um ofangreindar greinar var talið skorta á fullnægjandi skýringar á tilgangi þeirra og í hvaða tilvikum þeim skuli beitt.

Athugasemd er gerð við orðalag í 4. mgr. þar sem segir: "...ef framkvæmdin er umfram þær kröfur sem Ísland hefur undangengist samkvæmt samningum um Evrópska efnahagssvæðið." Til íhugunar er lagt til eftirfarandi orðalag: ".....ef gerðar eru strangari kröfur til framkvæmdarinnar en þær sem Ísland hefur undirgengist samkvæmt samningum um Evrópska efnahagssvæðið.

Lagðar eru til eftirfarandi breytingar á 6. grein.

Sem viðbót við 3. málsgrein komi: ".....og eftir atvikum, ákvarða hvort framkvæmdin skuli háð mati samkvæmt lögum þessum.

Greinargerð með viðbót við 3. málsgrein.

Hér var talið skorta á formlega ákvörðun um framhald í kjölfar eftirgrennslana Skipulagsstofnunar.

Til áréttingar og íhugunar er lagt til að í 2. málsgrein 3. setningu bætist við orðið "opinberlega", þar sem segir: "Innan fjögurra vikna frá því að gögn um framkvæmdina berast skal stofnunin tilkynna **opinberlega** hvort framkvæmdin skuli háð mati samkvæmt lögum þessum."

Lagt er til varðandi 8. grein:

Að hlutverk skipulagsstofnunar verði áréttað og gert skýrar hvað varðar endanlega ábyrgð á útgáfu og kynningu á matsáætlun

Varðandi 9. grein.

Nokkuð var rætt um hvort ekki væri rétt að hafa svonefndan núllkost, "það að aðhafast ekkert" hvort ástæða væri til að fella það inn í greinina þar sem segir: Ávallt skal gera grein fyrir helstu möguleikum sem til greina koma og umhverfisáhrifum þeirra, þar á meðal því að aðhafast ekkert.....Lagt er til að þetta sé skoðað vandlega.

Lagt er til varðandi 10. grein:

Í framhaldi af 1. málsgrein komi, samanber álit stjórnskipaðrar nefndar um endurskoðun á núgildandi lögum um mat á umhverfisáhrifum: Ef fram kemur við athugun að upplýsingar skortir um einstök atriði sem kunna að hafa áhrif á niðurstöðu máls getur Skipulagsstofnun krafist þess að framkvæmdaraðili afli þeirra áður en stofnunin úrskurðar um mat á umhverfisáhrifum.

Ennfrekar komu fram athugasemdir varðandi 6. málsgrein að í ákvæðinu fælist hugsanlega að aðilum væri mismunað og að hún stangaðist á við andmælarétt almennings.

Lagt er til varðandi 11. grein.

Að tímamörk í síðustu setningu síðustu málsgreinar verði fimm ár í stað 10.

Varðandi 12. grein.

Umræður voru um hvort málskot eigi frekar heima hjá stjórnskipaðri úrskurðarnefnd en hjá ráðherra, sbr. skipulags- og byggingarlög. Vísað er til bráðabirgðaákvæðis III um þetta efni.

Varðandi ákvæði til bráðabirgða.

Varðandi ákvæði I voru ýmis sjónarmið reifuð.

Að ákvæðið gæti staðið óbreytt, þrengja yrði tímamörk um a.m.k. eitt ár, þrengja ætti tímamörk um tvö ár, annar kostur væri að sleppa ákvæðinu úr frumvarpinu. Almennt var hafður sá varnagli á að hér væri ekki um að ræða leyfi fyrir stækkunum á virkjunum eða nýframkvæmdum sem kölluðu á gerð vatnsmiðlana sem eiga að fara í umhverfismat samkvæmt núgildandi lögum og falla undir frumvarp það, sem er til umsagnar nú.

Varðandi síðari málsgrein ákvæðis I, komu fram athugasemdir um hvort ágreiningur um framkvæmd ætti frekar að heyra undir Skipulagsstofnun en umhverfisráðherra.

Bent er á að í áliti stjórnskipaðrar nefndar um endurskoðun á núgildandi lögum um mat á umhverfisáhrifum kom fram ákvæði til bráðabirgða um umhverfisáhrif efnistöku. Lagt er til að það sé skoðað vandlega hvort umrædd ákvæði eigi að haldast inni í frumvarpinu en ákvæðið er svohljóðandi:

Umhverfisáhrif efnistöku sem matskyld er samkvæmt lögum þessum og fer fram við gildistöku laganna skulu metin innan tveggja ára frá gildistöku laga þessara og ný leyfi gefin út í samræmi við úrskurð um mat á umhverfisáhrifum. Fer um framkvæmd mats samkvæmt lögum þessum.

Varðandi 1. viðauka og 2. viðauka.

Almennt kom fram um fyrsta og annan viðauka að mikilvægt væri að fara vandlega yfir öll stærðarmörk. Lagt er fram til skoðunar, að framkvæmdir á verndarsvæðum verði ávallt matskyldar en þar til bærum leyfisveitendum verði heimilt að veita undanþágur í ákveðnum tilfellum.

Sérstaklega er bent á ákvæði um stærðarmörk vega, hvað varðar nýbyggingu vega er lagt til að skoðað verði vandlega hvort rétt sé að þrengja þau mörk. Í því sambandi er bent á að fjallvegir eru oft lagðir í viðkvæmara umhverfi en vegir í þéttbýli. Þá er bent á varðandi lið 21 í fyrsta viðauka að litlar efnisnámur geta oft valdið stórfelldu jarðraski, s.s. gjallnám í ýmis konar eldvörpum. Þessu þyrfti að taka á með einhverjum hætti. Þá er lagt til að skoðaður verði sérstaklega d liður 1. greinar í öðrum viðauka þar sem talið er að um mjög rúm mörk sé að ræða varðandi skógrækt og þyrfti að þrengja þau mörk. Athugasemd er um að ekki er tekið á uppgræðslu lands utan verndarsvæða, bent er á að uppgræðsla lands getur gjörbreytt ásýnd landslags. Varðandi 22 lið fyrsta viðauka, þar sem kröfum um mat á áhrifum loflína er breytt úr 33 kv samkvæmt núgildandi lögum í 66 kv, þá er það talið þarfnast nánari skýringa hversvegna slakað er á þeim kröfum.

Lagt er til að liður 2i í fyrsta viðauka verði:

Jarðvarmavirkjanir með varmaafli 25 MW eða meira að hráorku eða a.m.k. 10 MW uppsett rafafli, þar með taldar vinnsluholur á háhitasvæðum og rannsóknarholur sem hannaðar eru sem vinnsluholur.

Í lið 19 fyrsta viðauka þykir óljóst við hvað er átt með “þauleldi”.

Í lið 1 a í öðrum viðauka þykir óljóst við hvað er átt með “Framkvæmdir til endurskipulagningar á landareignum...”

Í lið 1 b í öðrum viðauka þykir óljóst við hvað er átt með “þaulnýting”.

Athugasemd er um að skilgreina þurfi hugtakið djúpborun í 2. viðauka, lið 2 c.

Ellegar að þar standi jarðborun í stað djúpborun.

Athugasemd kom fram við lið 24 í fyrsta viðauka og lið 7 h í öðrum viðauka þar sem fjallað er um fiskimjòls- og lýsisverksmiðjur. Fram kom athugasemd um að orðin í “þéttbýli” ættu að falla brott.

Til áréttingar er greint frá því að miklar hugleiðingar voru um svonefnda varúðarreglu og mikilvægi þess að menn tækju almennt mið af henni við ákvarðanatöku.

Náttúruverndarráð er tilbúið að koma á fund umhverfisnefndar alþingis og skýra umsögn sína verði þess óskað.

Virðingarfyllst

Fh. Náttúruverndarráðs

Kolfinna Jóhannesdóttir